

Sprawozdanie

Jakub Kaźmierczyk

2025-06-01

Spis treści

1	Wprowadzenie	2
1.1	Opis projektu	2
1.2	Zmienne	2
1.2.1	Zmienna objaśniana	2
1.2.2	Zmienne objaśniające	2
1.3	Źródła	3
2	Wczytywanie danych	4
3	Podstawowe statystyki	5
3.1	Zmienna objaśniana	5
3.2	Zmienne objaśniające	5
3.3	Macierze korelacji	7
3.3.1	Macierz korelacji przed usunięciem zmiennych	7
3.3.2	Macierz korelacji po usunięciu zmiennych	8
4	Identyfikacja niestacjonarnych zmiennych objaśniających	9
4.1	Sprawdzenie niestacjonarności zmiennych	9
4.2	Usunięcie niestacjonarności	9
4.3	Ponowne sprawdzenie niestacjonarności zmiennych	13
4.4	Sprawdzenie korelacji po usunięciu niestacjonarności	14
4.5	Usunięcie zmiennych o zerowej wariancji	14
4.5.1	Przed usunięciem	14
4.5.2	Po usunięciu	15

5	Metoda doboru zmiennych	16
5.1	Metoda Hellwiga	16
6	Tworzenie modelu ekonometrycznego	17
7	Niby TEST	18
7.1	Testowanie autokorelacji	19
7.2	Badanie heteroskedastyczności	20
7.3	Testowanie współliniowości (VIF)	22
7.4	Testowanie stabilności parametrów (TEST CHOWA)	22
7.5	Testowanie stabilności postaci analitycznej (TEST RESET)	23
7.6	Badanie efektu katalizy	24
7.7	Badanie koincydencji	24
8	Podsumowanie wyników	26

1 Wprowadzenie

1.1 Opis projektu

Projekt ma na celu budowę kompleksowego modelu ekonometrycznego służącego do analizy i prognozowania rentowności 10-letnich polskich obligacji skarbowych. Model zostanie zbudowany na podstawie szeregów czasowych, co umożliwi głębszą analizę dynamicznych zależności ekonomicznych.

1.2 Zmienne

1.2.1 Zmienna objaśniana

CLOSE - rentowność 10-letnich polskich obligacji skarbowych

1.2.2 Zmienne objaśniające

XAUUSD - cena złota w dolarze amerykańskim

S&P500 - ETF 500 największych notowanych na giełdzie amerykańskich spółek

PMI - wskaźnik aktywności przemysłowej

WIG20 - 20 największych notowanych na giełdzie polskich spółek

OIL - cena ropy naftowej za baryłkę

UNEMPLOYMENT - stopa bezrobocia w Polsce

USDPLN - kurs dolara amerykańskiego wyrażony w złotych

INFLATION - inflacja rok do roku

1.3 Źródła

www.stooq.com

---

2 Wczytywanie danych

```
data_all <- read_excel("data.xlsx")
data_all <- data_all[, -c(1, 3, 4)]
data_all[] <- lapply(data_all, function(col) {
  na.approx(col, na.rm = FALSE)
})

n <- nrow(data_all)
train_size <- floor(0.8 * n)

data <- data_all[1:train_size, , drop = FALSE]

Y <- data["CLOSE"]
X <- data[, !names(data) %in% "CLOSE", drop = FALSE]
```

---

3 Podstawowe statystyki

3.1 Zmienna objaśniana

```
##      CLOSE
##  Min.    : 1.843
## 1st Qu.: 3.457
##  Median : 5.495
##   Mean   : 5.610
## 3rd Qu.: 6.269
##   Max.   :13.288
```

Wartości zmiennej objaśnianej wachają się pomiędzy 13,288 a 1,149. Mediana wynosi 5,461 a średnia 5,347.

3.2 Zmienne objaśniające

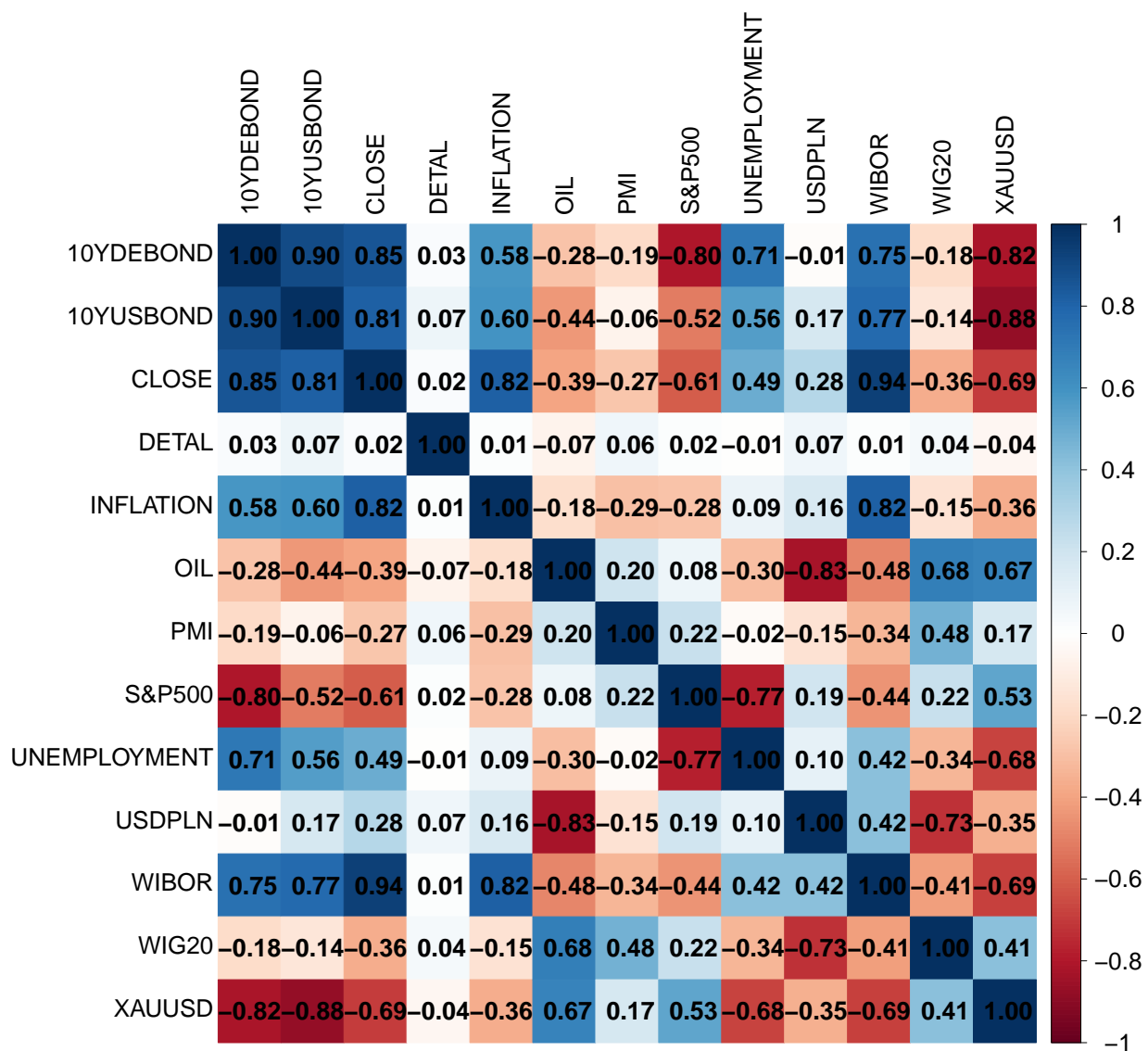
```
##      INFLATION      10YUSBOND      XAUUSD      USDPLN
##  Min.    :-0.01600   Min.    :1.455   Min.    : 255.8   Min.    :2.060
## 1st Qu.: 0.01000   1st Qu.:2.337   1st Qu.: 416.2   1st Qu.:3.084
##  Median : 0.02250   Median :3.385   Median :1024.5   Median :3.509
##   Mean   : 0.02711   Mean    :3.461   Mean    : 921.2   Mean    :3.476
## 3rd Qu.: 0.04000   3rd Qu.:4.480   3rd Qu.:1292.5   3rd Qu.:3.910
##   Max.   : 0.11600   Max.    :6.667   Max.    :1825.3   Max.    :4.644
##
##      WIBOR      10YDEBOND      WIG20      S&P500
##  Min.    : 1.560   Min.    :-0.7010   Min.    :1023   Min.    : 735.1
## 1st Qu.: 2.062   1st Qu.: 0.7907   1st Qu.:1789   1st Qu.:1154.7
##  Median : 4.175   Median : 3.1740   Median :2268   Median :1366.2
##   Mean   : 5.572   Mean    : 2.6779   Mean    :2182   Mean    :1578.4
## 3rd Qu.: 6.143   3rd Qu.: 4.1895   3rd Qu.:2462   3rd Qu.:1972.2
##   Max.   :20.520   Max.    : 5.5390   Max.    :3878   Max.    :3230.8
##
##      UNEMPLOYMENT      PMI      DETAL      OIL
```

```
## Min.      :0.0500   Min.      :38.30   Min.      : -10.7000   Min.      : 18.57
## 1st Qu.:0.1030   1st Qu.:48.38   1st Qu.: -0.5000   1st Qu.: 37.32
## Median :0.1245   Median :51.15   Median :  0.5000   Median : 58.28
## Mean    :0.1288   Mean    :50.58   Mean    :  0.5221   Mean    : 60.99
## 3rd Qu.:0.1590   3rd Qu.:53.20   3rd Qu.:  1.5000   3rd Qu.: 80.75
## Max.    :0.2070   Max.    :56.90   Max.    : 10.8000   Max.    :140.00
##                                     NA's      :8
```

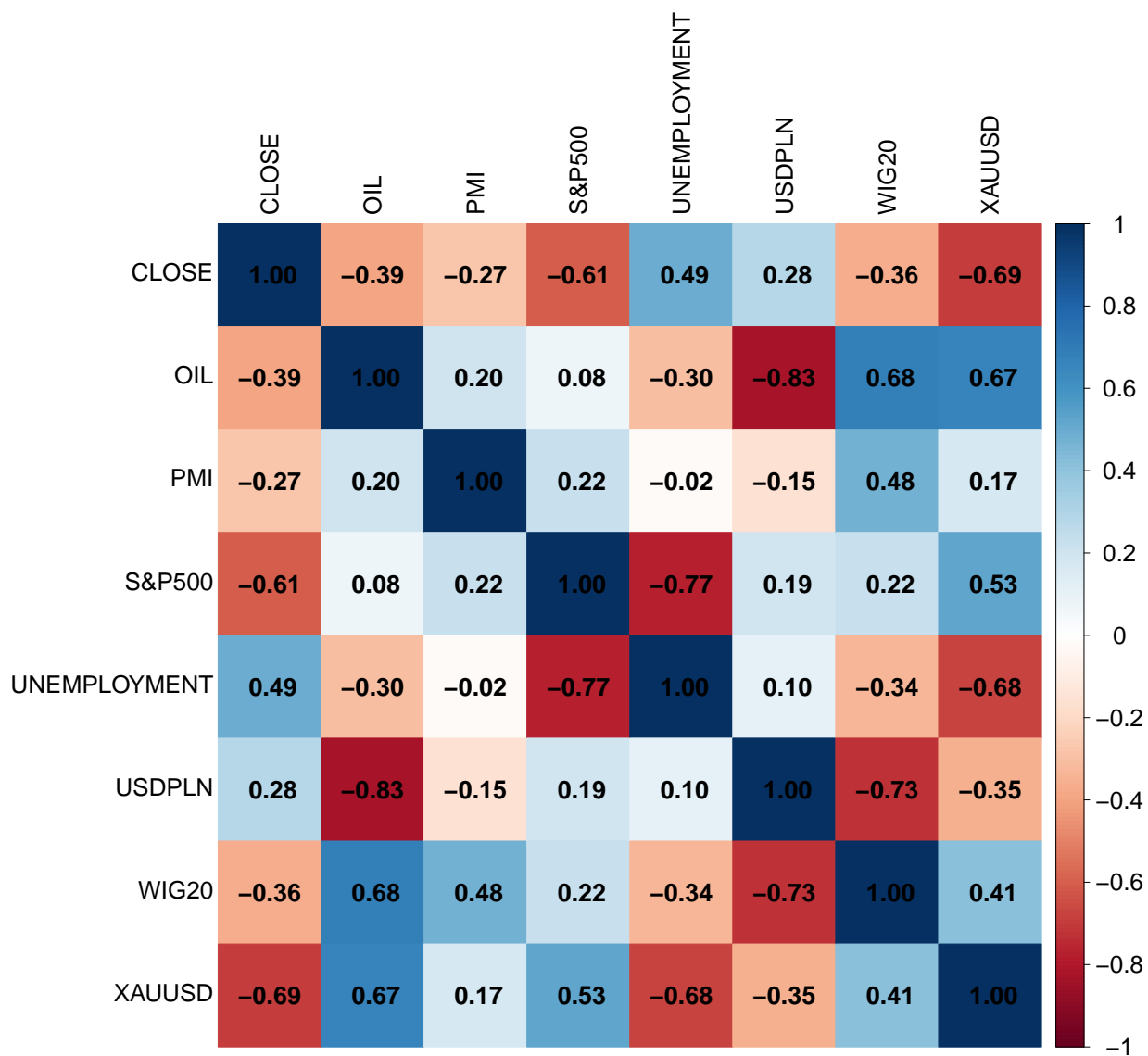
3.3 Macierze korelacji

3.3.1 Macierz korelacji przed usunięciem zmiennych

Z 11 zmiennych objaśniających wybrałem 7, których wartość bezwzględna korelacji nie przekracza 0.7.

3.3.2 Macierz korelacji po usunięciu zmiennych

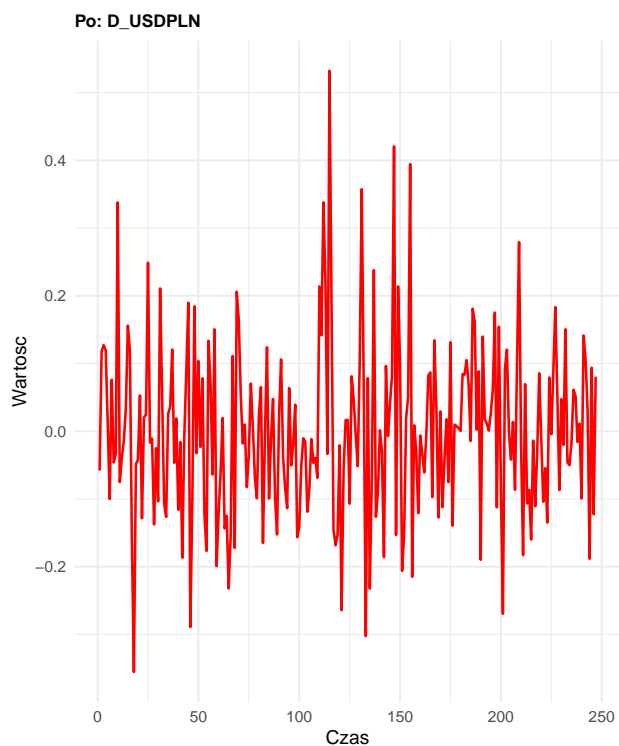
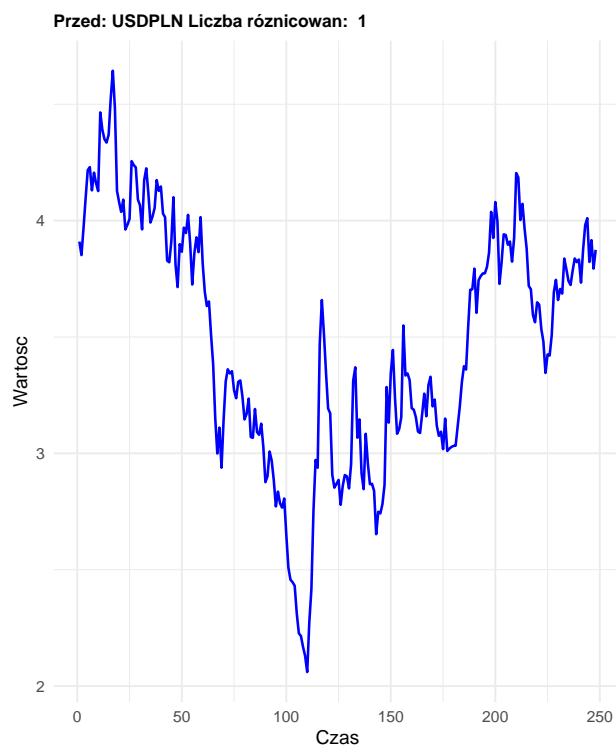
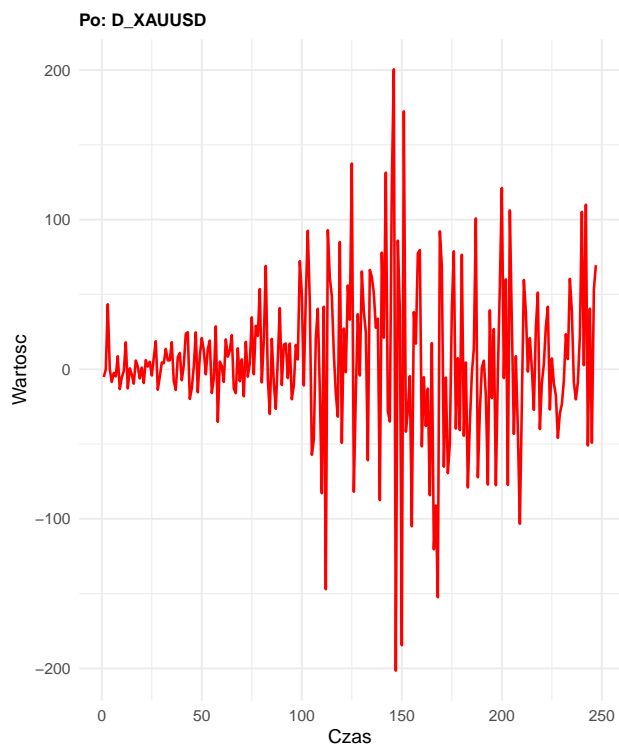
4 Identyfikacja niestacjonarnych zmiennych objaśniających

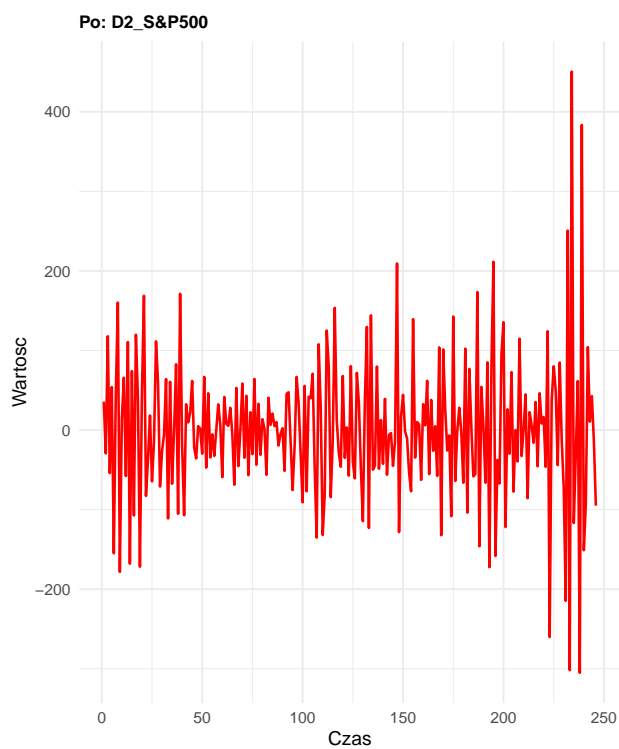
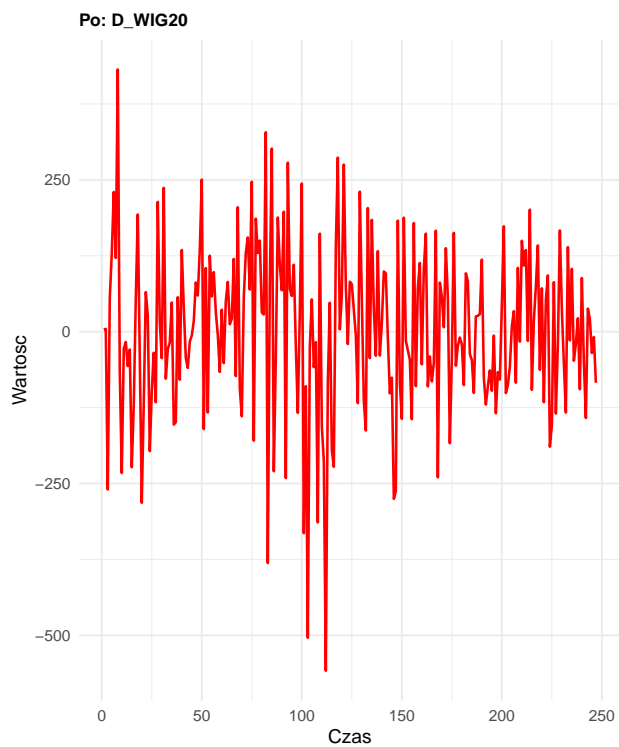
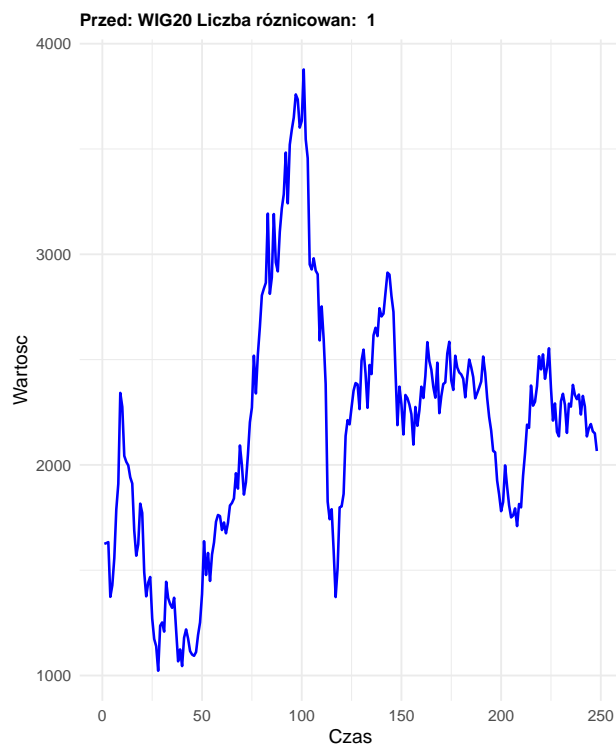
4.1 Sprawdzenie niestacjonarności zmiennych

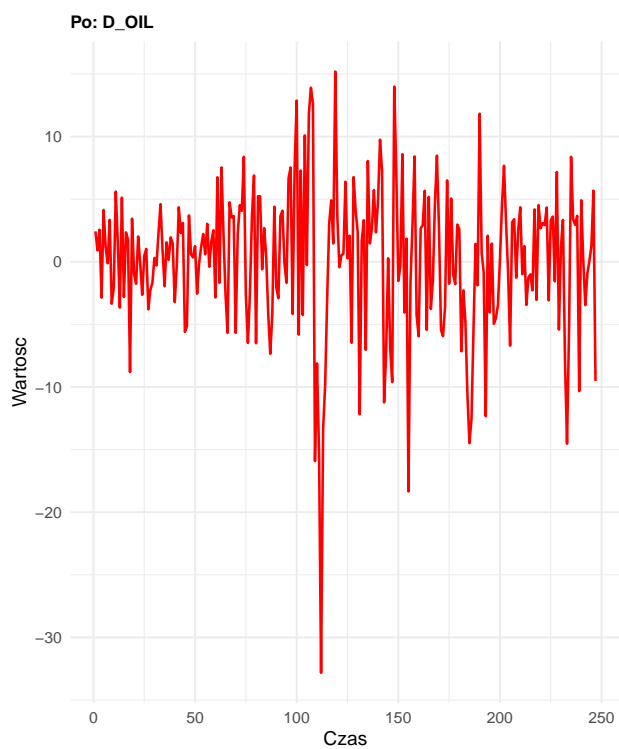
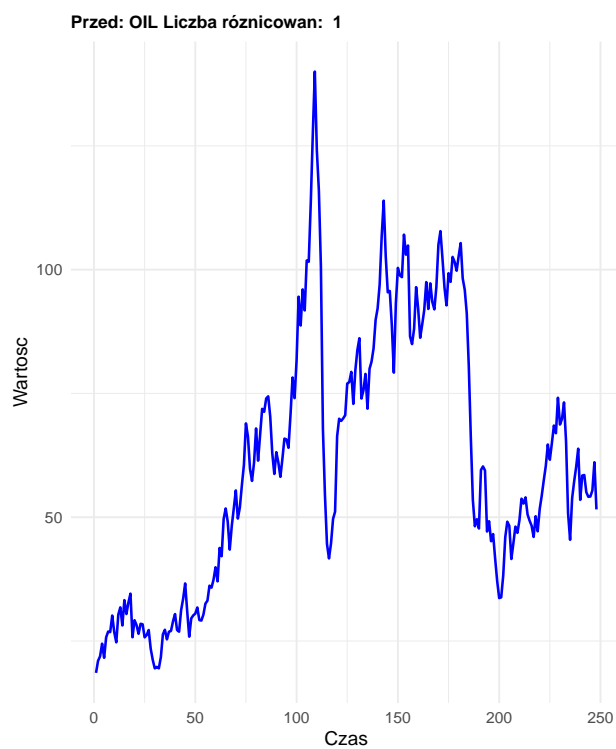
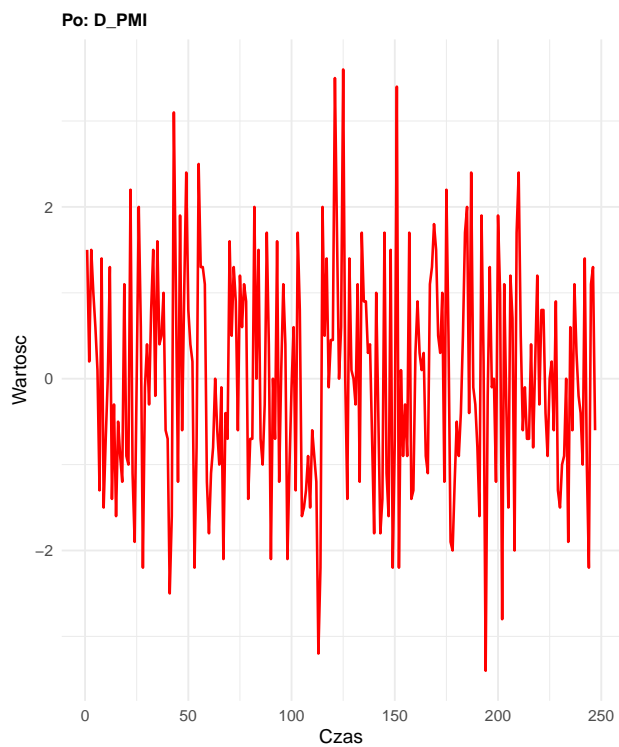
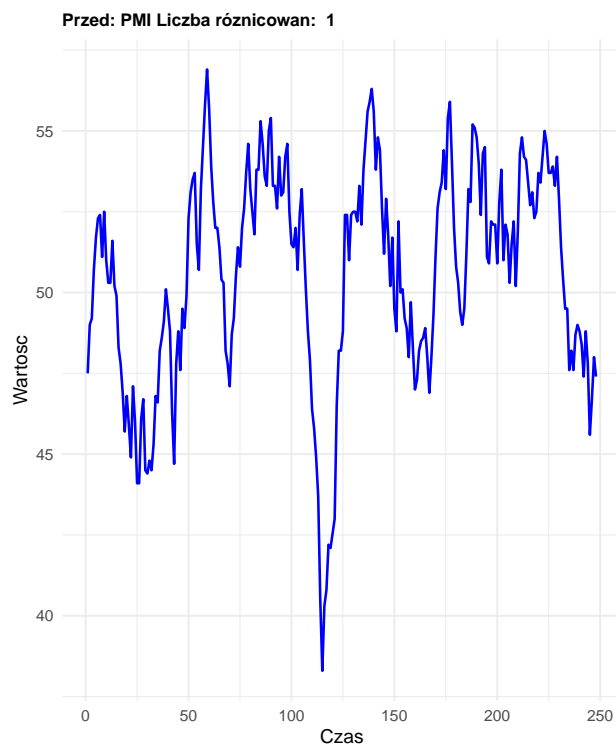
Zmienna	Stacjonarnosc
CLOSE	Niestacjonarna
XAUUSD	Niestacjonarna
USDPLN	Niestacjonarna
WIG20	Niestacjonarna
S&P500	Niestacjonarna
PMI	Niestacjonarna
OIL	Niestacjonarna
UNEMPLOYMENT	Niestacjonarna

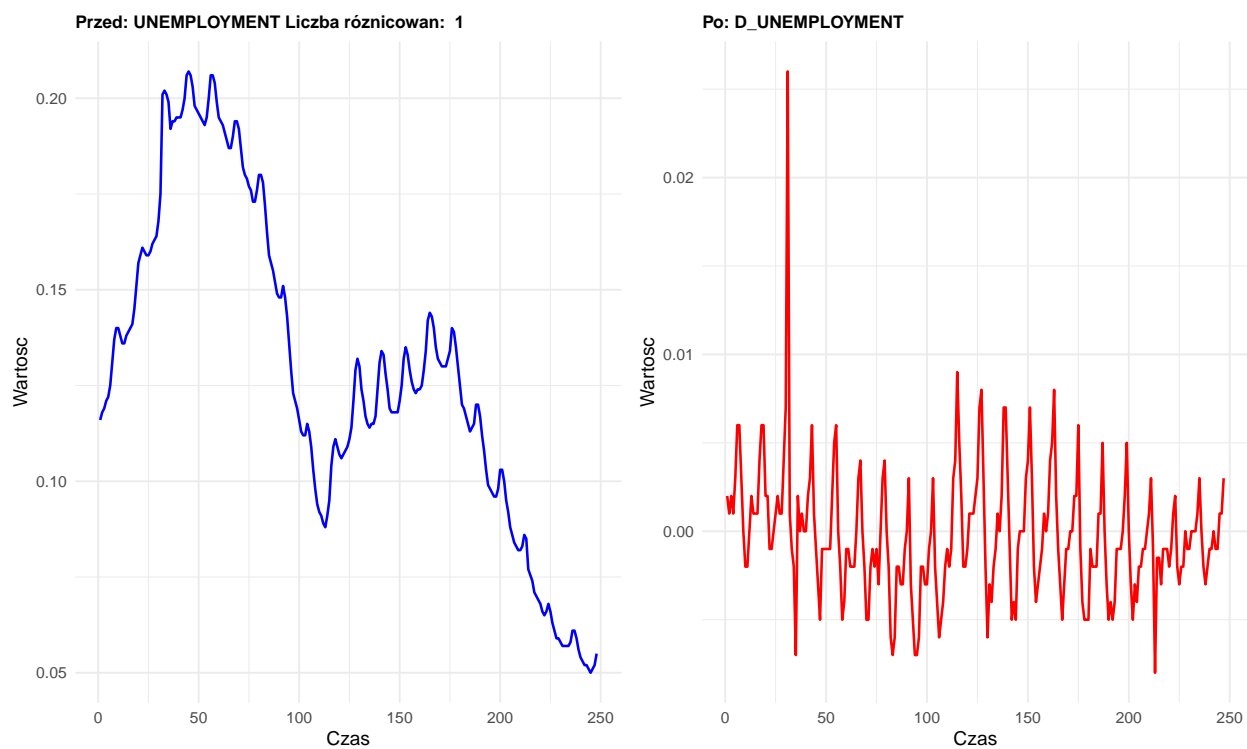
4.2 Usunięcie niestacjonarności

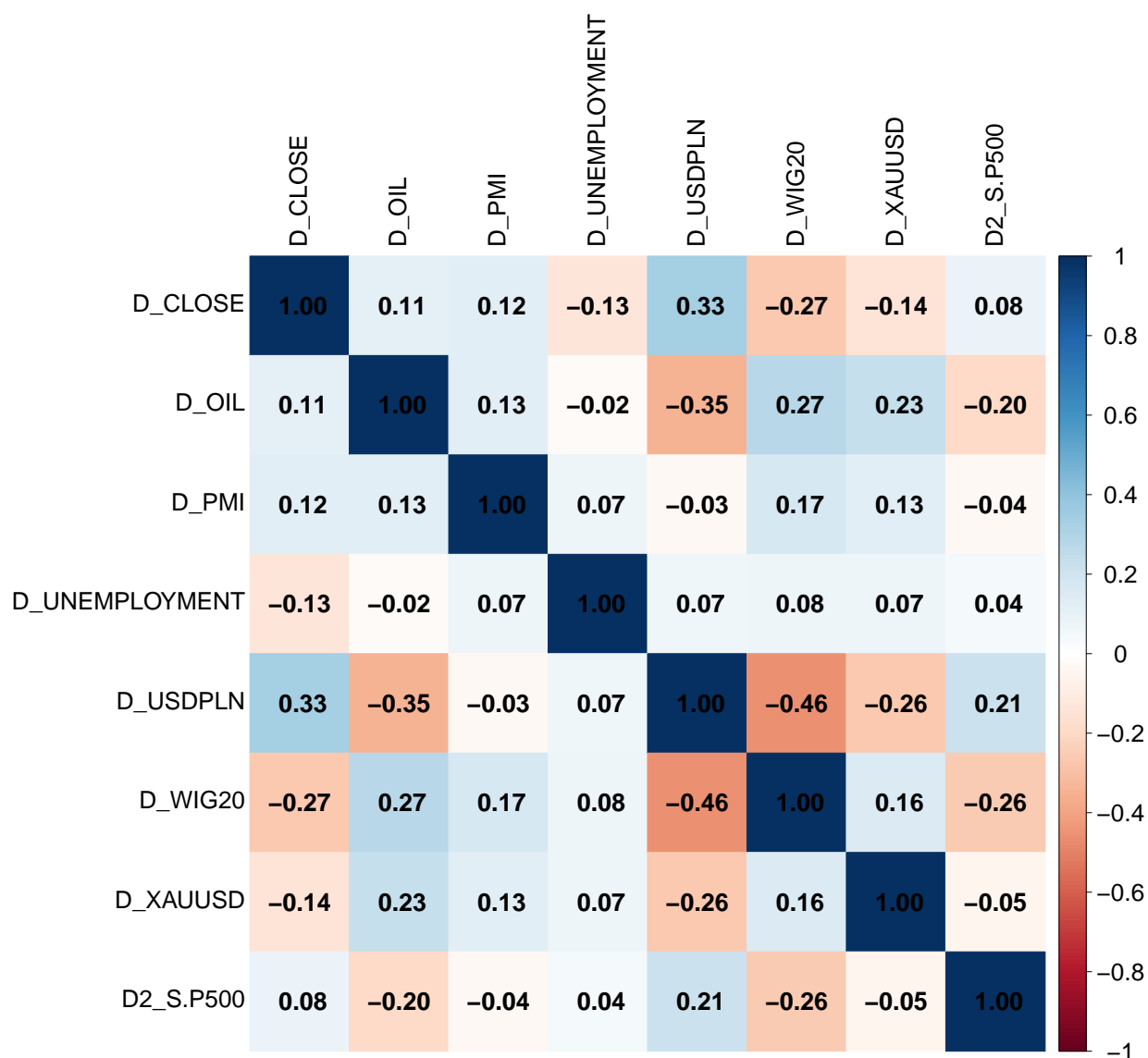

4.3 Ponowne sprawdzenie niestacjonarności zmiennych

Zmienna	Stacjonarnosc
D_CLOSE	Stacjonarna
D_XAUUSD	Stacjonarna
D_USDPLN	Stacjonarna
D_WIG20	Stacjonarna
D2_S.P500	Stacjonarna
D_PMI	Stacjonarna
D_OIL	Stacjonarna
D_UNEMPLOYMENT	Stacjonarna

4.4 Sprawdzenie korelacji po usunięciu niestacjonarności

4.5 Usunięcie zmiennych o zerowej wariancji

4.5.1 Przed usunięciem

D_CLOSE - Współczynnik zmienności: -1479.303 %, Wariancja: 0.1246856

D_XAUUSD - Współczynnik zmienności: 1006.021 %, Wariancja: 2638.734

D_USDPLN - Współczynnik zmienności: -27121.85 %, Wariancja: 0.01641273

D_WIG20 - Współczynnik zmienności: 6463.945 %, Wariancja: 19022.24
D2_S.P500 - Współczynnik zmienności: 57653.87 %, Wariancja: 8239.136
D_PMI - Współczynnik zmienności: 63313.66 %, Wariancja: 1.656016
D_OIL - Współczynnik zmienności: 3422.796 %, Wariancja: 35.01729
D_UNEMPLOYMENT - Współczynnik zmienności: -1377.121 %, Wariancja: 1.283612e-05

4.5.2 Po usunięciu

D_CLOSE - Współczynnik zmienności: -1479.303 %, Wariancja: 0.1246856
D_XAUUSD - Współczynnik zmienności: 1006.021 %, Wariancja: 2638.734
D_USDPLN - Współczynnik zmienności: -27121.85 %, Wariancja: 0.01641273
D_WIG20 - Współczynnik zmienności: 6463.945 %, Wariancja: 19022.24
D2_S.P500 - Współczynnik zmienności: 57653.87 %, Wariancja: 8239.136
D_PMI - Współczynnik zmienności: 63313.66 %, Wariancja: 1.656016
D_OIL - Współczynnik zmienności: 3422.796 %, Wariancja: 35.01729

---

5 Metoda doboru zmiennych

5.1 Metoda Hellwiga

Zmienne składowe w najlepszej kombinacji:

D_USDPLN

D_WIG20

D_PMI

Pojemność Hellwiga dla tej kombinacji: 0.1297

---

6 Tworzenie modelu ekonometrycznego

```
formula_modelu <- reformulate(best_hellwig_vars, response = "D_CLOSE")

model <- lm(formula_modelu, data = data_stationary)

print(summary(model))
```

Call:

```
lm(formula = formula_modelu, data = data_stationary)
```

Residuals:

	Min	1Q	Median	3Q	Max
	-1.09467	-0.16183	-0.00217	0.18815	1.28861

Coefficients:

	Estimate	Std. Error	t value	Pr(> t)
(Intercept)	-0.0226434	0.0208685	-1.085	0.278978
D_USDPLN	0.6970193	0.1837255	3.794	0.000187 ***
D_WIG20	-0.0004625	0.0001732	-2.671	0.008076 **
D_PMI	0.0440821	0.0165181	2.669	0.008129 **

Signif. codes: 0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1

Residual standard error: 0.3273 on 242 degrees of freedom

Multiple R-squared: 0.1515, Adjusted R-squared: 0.141

F-statistic: 14.41 on 3 and 242 DF, p-value: 1.149e-08

H0 takie ze ... p wynoszace xyz oznacza...

---

7 Niby TEST

TEORIA: Testy normalności sprawdzają czy reszty mają rozkład normalny.

H0: Reszty mają rozkład normalny

H1: Reszty nie mają rozkładu normalnego

Poziom istotności: $\alpha = 0.05$

1. TEST SHAPIRO-WILKA:

Statystyka W = 0.9719

p-value = 1e-04

Wniosek: Odrzucamy H0 - reszty nie są normalne

2. TEST JARQUE-BERA:

Statystyka JB = 34.9526

p-value = 0

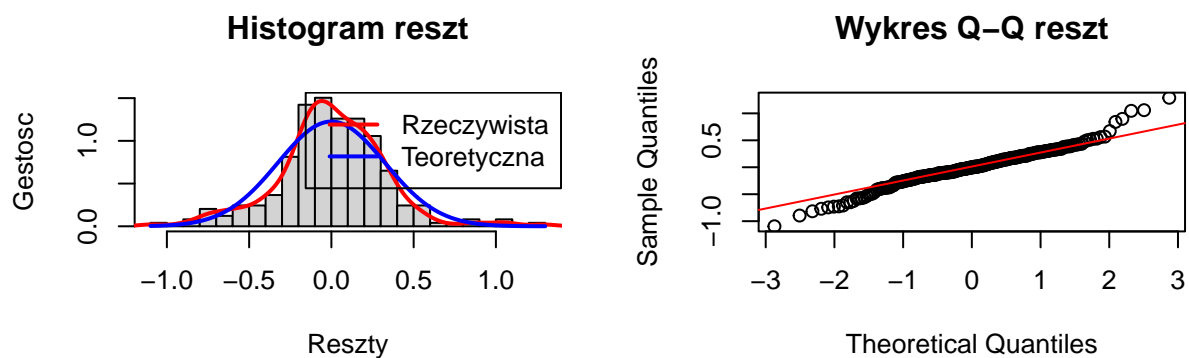
Wniosek: Odrzucamy H0 - reszty nie są normalne

3. TEST ANDERSON-DARLING:

Statystyka A = 1.6762

p-value = 3e-04

Wniosek: Odrzucamy H0 - reszty nie są normalne

7.1 Testowanie autokorelacji

TEORIA: Autokorelacja oznacza korelację między resztami w różnych okresach.

H0: Brak autokorelacji reszt

H1: Występuje autokorelacja reszt

1. TEST DURBINA-WATSONA:

Statystyka DW = 1.5324

p-value = 0

Wniosek: Odrzucamy H0 - występuje autokorelacja

2. TEST LJUNGA-BOXA:

```
## Statystyka LB = 31.6143

## p-value = 5e-04

## Wniosek: Odrzucamy H0 - występuje autokorelacja

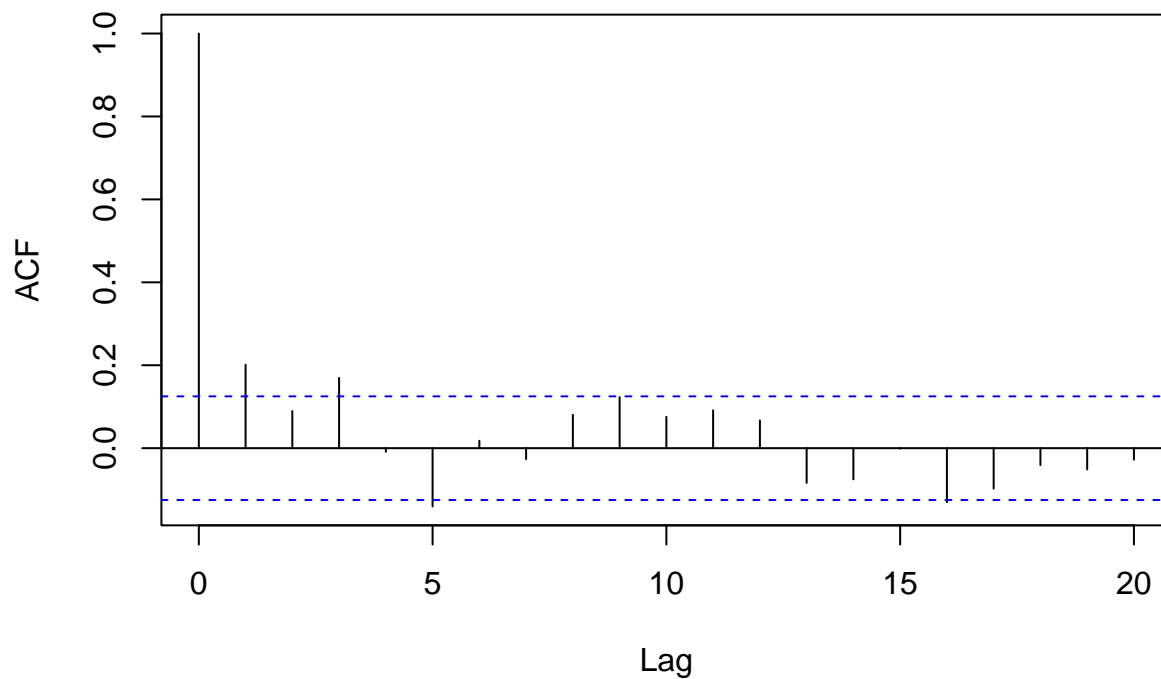
## 3. TEST BREUSCHA-GODFREYA:

## Statystyka LM = 10.6555

## p-value = 0.0049

## Wniosek: Odrzucamy H0 - występuje autokorelacja
```

Funkcja autokorelacji reszt

7.2 Badanie heteroskedastyczności

```
## TEORIA: Heteroskedastyczność oznacza niestabilną wariancję składnika losowego.
```

H0: Homoskedastyczność (stała wariancja)

H1: Heteroskedastyczność (niestała wariancja)

1. TEST BREUSCHA-PAGANA:

Statystyka BP = 0.1821

p-value = 0.9804

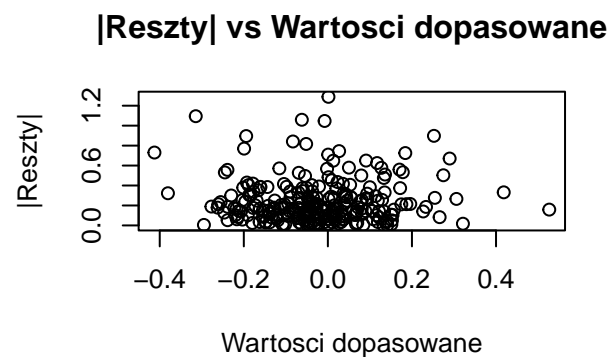
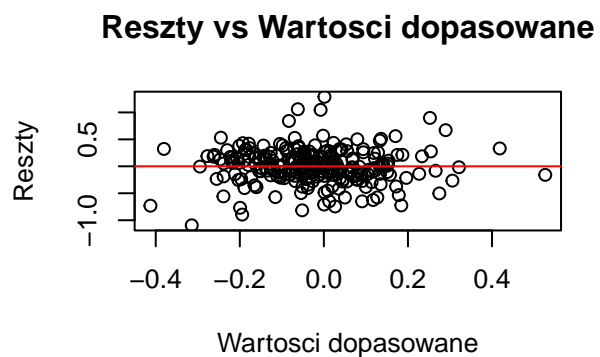
Wniosek: Nie ma podstaw do odrzucenia H0 - homoskedastyczność

3. TEST GOLDFELDA-QUANDTA:

Statystyka GQ = 1.1587

p-value = 0.2115

Wniosek: Nie ma podstaw do odrzucenia H0 - homoskedastyczność

7.3 Testowanie współliniowości (VIF)

TEORIA: Współliniowość oznacza wysoką korelację między zmiennymi objaśniającymi.

VIF > 10: poważna współliniowość

VIF > 5: umiarkowana współliniowość

VIF < 5: brak problemów ze współliniowością

WSPÓŁCZYNNIKI VIF:

D_USDPLN : 1.267 - OK

D_WIG20 : 1.305 - OK

D_PMI : 1.034 - OK

##

WNIOSEK: Brak problemów ze współliniowością

7.4 Testowanie stabilności parametrów (TEST CHOWA)

TEORIA: Test Chowa sprawdza czy parametry modelu są stabilne w czasie.

H0: Parametry są stabilne (brak przełomu strukturalnego)

H1: Parametry nie są stabilne (występuje przełom strukturalny)

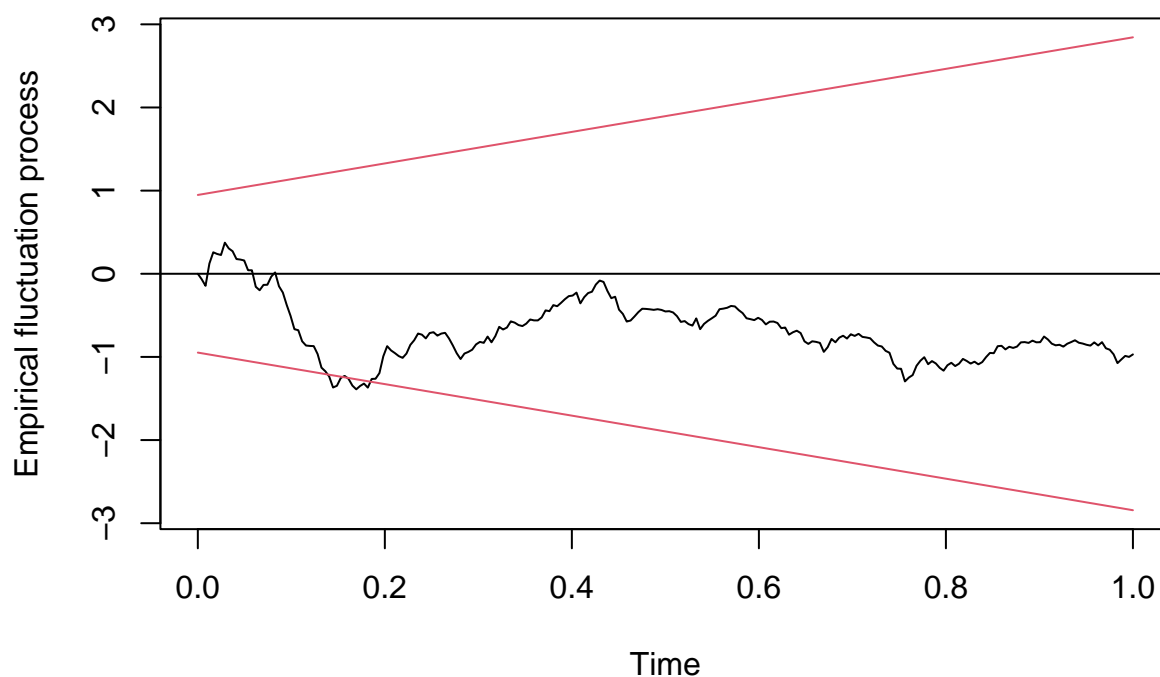
TEST CHOWA (punkt przełomu w obserwacji 123):

Statystyka F = 2.9766

p-value = 0.02

Wniosek: Odrzucamy H0 - brak stabilności parametrów

Test CUSUM stabilnosci parametrów

7.5 Testowanie stabilności postaci analitycznej (TEST RESET)

TEORIA: Test RESET sprawdza czy postać funkcyjna modelu jest poprawna.

H0: Model ma poprawną postać funkcyjną

H1: Model ma niepoprawną postać funkcyjną

1. TEST RESET RAMSEYA:

Statystyka F = 1.5663

p-value = 0.2109

Wniosek: Nie ma podstaw do odrzucenia H0 - poprawna postać modelu

2. TEST LICZBY SERII:

TEORIA: Test sprawdza czy reszty są losowo rozłożone.

H0: Reszty są losowo rozłożone

H1: Reszty wykazują systematyczne wzorce

Statystyka = -1.6602

p-value = 0.0969

Wniosek: Nie ma podstaw do odrzucenia H0 - reszty są losowe

7.6 Badanie efektu katalizy

TEORIA: Efekt katalizy - jedna zmienna wpływa na siłę oddziaływania innej.

Sprawdzamy czy interakcje między zmiennymi są istotne.

TEST F DLA INTERAKCJI:

Statystyka F = 0.9552

p-value = 0.4328

Wniosek: Brak istotnego efektu katalizy

##

WSPÓŁCZYNNIKI INTERAKCJI:

D_USDPLN:D_WIG20 : p-value = 0.9471

D_USDPLN:D_PMI : p-value = 0.8729

D_WIG20:D_PMI : p-value = 0.121

D_USDPLN:D_WIG20:D_PMI : p-value = 0.5999

7.7 Badanie koincydencji

TEORIA: Koincydencja - zmienna objaśniająca ma wpływ jedynie w określonych okresach.

Sprawdzamy stabilność parametrów w różnych podokresach.

ANALIZA STABILNOŚCI PARAMETRÓW W PODOKRESACH:

Współczynniki determinacji:

Okres 1 (obs. 1- 82): $R^2 = 0.2761$

Okres 2 (obs. 83 - 164): $R^2 = 0.1815$

Okres 3 (obs. 165 - 246): $R^2 = 0.0457$

PORÓWNIANIE PARAMETRÓW W PODOKRESACH:

Parametr (Intercept) :

Okres 1: -0.0094

Okres 2: -0.0175

Okres 3: -0.0265

*** MOŻLIWA KOINCYDENCJA - duże różnice między okresami ***

##

Parametr D_USDPLN :

Okres 1: 1.3833

Okres 2: 0.244

Okres 3: 0.4964

*** MOŻLIWA KOINCYDENCJA - duże różnice między okresami ***

##

Parametr D_WIG20 :

Okres 1: -9e-04

Okres 2: -5e-04

Okres 3: 0

*** MOŻLIWA KOINCYDENCJA - duże różnice między okresami ***

##

Parametr D_PMI :

Okres 1: 0.0912

Okres 2: 0.025

Okres 3: 0.0063

*** MOŻLIWA KOINCYDENCJA - duże różnice między okresami ***

---

8 Podsumowanie wyników

WYNIKI TESTÓW DIAGNOSTYCZNYCH:

##		Test	Statystyka	p_value	Wynik
## 1	Normalność (Jarque-Bera)	34.953	0	NIESPEŁNIONE	
## 2	Autokorelacja (Ljung-Box)	31.614	0	NIESPEŁNIONE	
## 3	Heteroskedastyczność (Breusch-Pagan)	0.182	0.98	SPEŁNIONE	
## 4	Współliniowość (max VIF)	1.305	N/A	SPEŁNIONE	
## 5	Stabilność (Chow)	2.977	0.02	NIESPEŁNIONE	
## 6	Postać modelu (RESET)	1.566	0.211	SPEŁNIONE	

##

=== OGÓLNA OCENA MODELU ===

Spełnione założenia: 3 / 6

Niespełnione założenia: 3 / 6

MODEL WYMAGA ISTOTNYCH POPRAWEK - niespełnia kluczowych założeń

##

=== REKOMENDACJE ===

• Rozważ transformację zmiennych (logarytmowanie) ze względu na brak normalności reszt

• Dodaj zmienne opóźnione lub rozważ model ARIMA ze względu na autokorelację

• Rozważ model ze zmiennymi strukturalnymi ze względu na niestabilność parametrów

##

=====

KONIEC WERYFIKACJI MODELU

=====